Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
५४५९ JAMMU

No. ८२८
क

Title पञ्चस्वरा

Author पण्डित परमसुखोपाध्याय:

Extent १२ पत्र Age

Subject ज्योतिष

5459 | 827

Total - 12
Complete

पंचस्वरा

नं० ८२७

71

नं ८३६ क

फोलिओ २।

१२ पत्राणि

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ॥ अथपंचेस्वराटिप्पणम् ॥ मृ
त्युवर्षज्ञाननिर्णयेयथा ॥ वयोराशौस्वरानेकीकृत्यगणनांकृत्वामृत्युवर्ष

यां ज्ञानं ॥ गणनाॅकृतायांसप्तशून्यानि ॥ यस्मिन्वर्षेभवंतितस्मिन्वर्षेमृत्युर्वाच्य
ःसर्वथात्वरे ॥ यदिकुजसौरराहूणांपापानांसम्बन्धिभवति तदैवमृत्युर्भवति
नान्यथेति ॥ तत्रगणनाप्रकारस्त्वाग्रेवक्ष्यते ॥ वयोराशिस्वराँश्चैवएकीकृत्य
त्रिधार्पयेत्इत्यादितत्रवयोजन्मवर्षादारभ्यागामि वर्षपर्य्यन्तंयावानंकः रा
शिर्जातस्यजन्मकालीनचंद्रा क्रान्तराशिस्तस्यसंख्यांकः सचराशिरिहवृषा

८

दिर्निर्णयः तदुक्तं स्वरोदये मेषस्य वृषस्यैकं मिथुनस्य द्वौ कर्कस्य त्रयं सिंहस्य
चत्वारि कन्यायाः पंच तुलायाः षट् वृश्चिकस्य सप्त धनुषोऽष्टौ मकरस्य नव कु
म्भस्य दश मीनस्यैकादश मेषस्य द्वादश इत्यादिक्रमवशेनांशसं
ख्यो विभागः स्वरोदये तस्वरः अत्र यन्नामांतरं लग्नं तत्र स्वरेतावंत क्षिप्यं का
र्यं द्वादयः ॥ ८ ॥ तदेव वर्याकाराश्यं कं स्वरांकं वर्गीने की कृत्य स्थानत्रय येस्थापये
त् ततस्त्वाद्यं द्वाभ्यां गुणयित्वा सप्तभिः शेषयेत ॥ द्वितीयं चतुर्भिर्हत्वाष्टभिः शेष
येत ॥ ततीयं त्रिभिर्हत्वा षड्भिः शेषयेत । शेषांकाश्चाधोधः क्रमेण स्थापये

कंभ्रमिते

क

पं॰शा॰

२

त॥ अन्युदितसंज्ञकर्मस्वरापराख्येष्ववस्थिततिथ्यंकेवर्षाराशंपकौमि

श्रपित्वाततश्चस्वरैकर्माणिपंचदृवक्ष्यमाणत्वात॥पंचदघात। एवमंकचतु

ष्टयमेकीकृत्यस्थानत्रयेधृत्वापकंद्वाभ्यांहत्वासप्तभिः।शेषयेत द्वितो

यंचतुर्भिर्हत्वाष्टभिः।शेषयेत।तृतीयंत्रिभिर्हत्वापड्भिः शेषयेतशेषां

कानधोधः।क्रमेणस्थापयेत॥ ततोभ्रांतस्वरेष्वाधानापराख्येष्ववस्थिते

तिथ्यंकेवर्षांकराशंपकौदत्वातदनु॥अधानेनवांकोदेयइतिवचनात।न

वचदत्वाएवमंकचतुष्टयमेकीकृत्यस्थानत्रयेधृत्वापूर्ववदेकंद्वाभ्यामि

त्यादिरीत्यादत्वासमस्ताघैःशेषयेतर्ङ्इतिभ्रांमितस्वर[आगानस्वर]नंनतस्वसंध्याह्वरेपि

नंदा	भद्रा	जया		रिक्ता
१	२	३	४	५
६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५
१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५
२६	२७	२८	२९	३०
यो	यो	यो	यो	यो
८१	८७	९३	९९	१०५

पूर्णअपरनाम्निस्वरवास्यितततिष्ठंकेवयोंकराद्यं

कौदत्वातदनुपिंडेसर्वमिदंदेयवृत्यमाता। मिति।

त्वात॥३दितभ्रमिभ्रांमितारव्यस्वरत्रयंहृतनक

र्माणियेंर्युपरिशेषांकालिवि[ ]तास्त्वान्सर्वा +३५

नष्टन्यव्यतिरिक्तानिदद्घात॥तत्रसर्वपद

स्य[ ]दंतान्यर्थ्यम[ ]वधेयं॥तदेवमंका।

चतुष्टयमेकीकृत्यस्यानन्तरूपे धृत्वाएकं द्वाभ्यां हत्वा सप्तभिः शोषयेत। द्वि
पं·स्व· तीयं चतुर्भिर्हत्वाष्टभिः शोषयेत। तृतीयं त्रिभिर्हत्वा षड्भिः॥ शोषयेत् शेषां।
३ कानधोधः क्रमेण रक्षयेत॥ इति संध्यास्वरकर्म ततोऽनन्तस्वरे छिद्रापरता
३ न्निग्रवस्थितानि ष्यं केवयोंकाराशं पंकौ दत्वा तदनु श्रेणिव्यवस्थितेनिव
१ ह्यमाणत्वात॥ चतुर्दश घात॥ श्रेणीशब्देनानकर्म स्वरो पंच॥ आधा
नस्वरो च नव॥ तेन चतुर्दशोच्यंते इति तत्वं॥ तदेवमंकचतुष्टयमेकीकृ
तस्यापयित्वा एकं द्वाभ्यां हत्वा सप्तभिः शोषयेत॥ द्वितीयं चतुर्भिर्हत्वा

ष्टभिः शेषयेत॥ तृतीयंत्रिभिर्हत्वाषड्भिः शेषयेत॥ शेषांकानधोधः क्रमे

णस्थापयेत॥ इत्यस्तस्वरकर्म॥ शेषांकेषु चयकांकेतुरविंद्वीभ्यांचंद्रः त्रिभि

र्भौमः चतुर्भिर्बुधः पञ्चभिर्गुरुः षड्भिः शुक्रः सप्तभिश्शनिः। अष्टभिर्नाम

शून्येनराहुः इत्यष्टौग्रहाः एवंकृतेपिस्मिन्वर्षेस्यशून्यानितस्मिन्वर्षेमृ भवंति

त्युर्वाच्यः सर्वग्रहैर्वेस्वरः पापाहस्यैत्तेदेवमृतिर्भवतिनान्यथेतितत्वं

॥ अथनामाक्षरसंख्यामारभ्यएकद्वित्रिचतुः पंचेत्याद्यावृत्यातच्छून्यव

र्षेयस्मिन्स्वरेभवति॥ तत्स्वरेद्विसप्तभि॥ ७ २॥ दिनानिपतितानितेषांद्वि

पं·स्व·
४

सप्ततिदिनानां मध्ये मृत्युर्वाच्यः। तानिद्विसप्ततिदिनानित्रिभिर्भक्तानिचतुर्विंशति
दिनानि॥२४॥शून्यात्मकराहुसंवद्धानितेषांमध्येशून्याभावैरविभौमस
निश्चरायान्तिशेरन्॥ तत्संबंधिचतुर्विंशतिदिनमध्येमृत्युर्वाच्यः। अथरवि
भौमसौराणांद्वौवात्रयोवास्युस्तदातेषांमध्येजन्मकालेवौलाधिकस्तत्संव
न्धिचतुर्विंशतिदिनाभ्यंतरेमृत्युर्वाच्यः॥अथवापग्रहोनामकेसर्वेएव
सौम्याः॥स्युस्तदाजन्मकालेकेन्द्रत्रिकोणेतरराशौयःस्थितस्तत्संबंधिचतुर्विं
शतिदिनमध्येमृत्युर्वाच्यः॥तत्रापिचन्द्राष्टौनगनागावित्यादिरीत्यावयो

कराश्यं कतिथ्यं कानेनेनीकृत्य पंचभिः शेषयेत् ॥ शेषांकपायनंदाद्यून्यतमतिथौ
मृत्युर्वाच्यः । एकनंदा द्विशेषे भद्रा एकं ॥ १२६ ॥ एतस्मिन्नंके पंचभिर्हृते शे
षं ॥ १ ॥ नन्दायां मृत्युः तत्रापि षट्नन्दास्तु तासां कतमस्यां भवेदिति ज्ञातुमु
नस्तथा कं षड्भिः शेषयेत् एकशेषे प्रथमः ॥ नंदायां शुक्लप्रतिपदि द्विशेषे द्वि
तीयनंदायां शुक्लषष्ठ्यां त्रिशेषे शुक्लैकादश्यां चतुःशेषे कृष्णप्रतिपदि । प
ञ्चशेषे कृष्णषष्ठ्यां षट्शेषे कृष्णैकादश्यां मृत्युर्वाच्यः ॥ अथवा समग्रशून्यमा
ध्यं ॥ वर्षपतितेयातिथिर्नन्दाभद्रादिकावा तस्यामेव तिथौ मृत्युः । तयो

पं॰स्व॰
५
5

णश्यं कमिश्रापित्वापंचशेषणक्रियांकुर्यात्षड्भिः। शेषेनन्दादिनकुर्यात्॥ एवं
यस्मिन्यं चशेषेकृतांकेएकंद्वेपवाइत्युक्त्वादेकंद्वगान्यत्काचामृत्युस्तिथिरि।
तिगुरवः॥ अथवेत्यादिक्रमेणनक्षत्रन्यासोदर्शितः॥ एवंसप्तमशून्यलब्धे
वर्षयतितत्स्वरेयानिनक्षत्राणिस्थितानितेषामन्यतमेनक्षत्रेमृत्युरितियो
मृत्युर्वाच्यः॥ अत्रचकतमस्मिन्नक्षत्रेमृत्युरितीपान्नात्वानोपायोनास्त्येवकु।
जादिवारनिश्चयइत्युक्तएवसप्तशून्यलब्धवर्षयतितत्स्वरेयोवारोव्यवस्थितस्त
स्मिन्मृर्वाच्यः योगकरणज्ञानप्रयोजकंवारतिथिज्ञानेषूपंजिकांदृष्ट्वास्तु

ज्ञानंचऽत्येवचोक्तंपरंवारातिथिनक्षत्राणांएवंमैलकइतिकदाचिदुपप
धतेचतस्मात्सुव्यक्तयातिथिमेवमृत्युहेतुंवदेतितत्वम॥एकंदेयंहेय
मित्यादि॥तदेवंप्रकृतमतस्यपूर्वपरयोर्मैलकेनदिनत्रयमेवमुन्वेयम
किंतुव्ययामभृतिश्चधृधमतयाचोक्तमव्ययात्तुः।एवंभयंलज्जारामःशो
कस्तथैवच॥बंधनंचापमानश्चमृत्युरष्टविधःस्मृतः॥२।अस्यदिनत्र
यमध्येचेन्द्रवारादिशून्यात्फलम॥स्वरोदयोक्तंचयंचविधंपत्रद।
श्यतेतस्मिन्दिनेमृत्युर्वाच्यः॥अन्यत्तनामाधतरेलवस्वरेउदितारव्ये

पं॰ स्व॰ ६

तस्माद्द्वितीये स्मीनाख्येन तस्मात्तृतीये भ्रामिताख्ये यानि यानि द्विसप्तदिना नि

नि॥ ७२॥ यो यो वारमासतिथिपक्षदत्तं चरणानि पुरुषस्य शुभाशुभा

नि॥ उदिते विजयो नित्यं भ्रमिते जयमेव च॥ भ्रान्ते च सिद्धिमाप्नोती त्या

दिषु च पुरुषो मतादिलभेत॥ तथा चतुर्थस्त्वरे संध्याख्ये पञ्चमे स्त्वरे स्ना

ख्ये शुभानि कुर्यात॥ सन्ध्यास्नेमरणामिति केतुयतः कोवर्षे फलम॥ रवे

र्द्वेकार्य्यनिः। फलं शिरच्छेदो गेहदाहो विघ्नं पदे पदे चन्द्रार्केरौप्यसु

वर्णाभरणा भूषि: फलवती सर्वत्र प्रीति माप्नुयात। कुजाद्देदुः खं गृह

द्दाहोहानिश्चौरभयञ्च॥ बुधाब्देसुवंशप्पादेशादिपत्यगोधनादिल

ब्धिः मंदाब्देदाहः वन्धनाद्दीपोऽवंधनंहानिः। प्रहारःस्वजनैःकलह

॥५॥ गुरोरब्देवहुलाभः संततिः। संपदः भूतलेख्यातिः॥६॥ राहुःकेतु

वर्षेपिस्रवतः। हस्तेपादेदेहव्रणः॥७॥ शुक्राब्देमहाविभवः गजाश्व

लाभौलादिनेदिने॥८॥ इतिकेतुपताकायन्त्रदशा॥ कार्त्तिकान्तइत्याख्या त्यादि

ता॥ प्रागुक्तप्रथमसंवत्सरेकार्त्तिकस्यनवादिनानि ॥ मार्गशीर्षपौषमा

घस्यादिनत्रयंद्वितीयसंवत्सरेमाधस्यत्रविंशतिदिनानिफाल्गुणचैत्र

पं॰स्व॰ स्यपञ्चदशार्द्दिनानि ॥ तृतीयस्वरेचैत्रस्यपंचदशादिनानिवैशाषःज्ये
७ ष्ठस्यसप्तविंशतिदिनानिचतुर्थस्वरे ज्येष्ठस्यदिनत्रयं ॥ आषाढश्रा ८
वणौपूर्णौभाद्रपदस्यनवदिनानि ॥ पंचमस्वरेभाद्रपदस्यैकविं
शतिदिनान्याश्विनः ॥ संपूर्णः । कार्त्तिकस्यैकविंशतिदिनादि । वर्षे
पंचभागीकृतेप्रतिस्वरंद्वादशदिनाधिकमासद्वयंभुनक्तीतिज्ञेयम ॥ त
थाप्रागुक्तयंत्रस्वरेषुक्रमान्नंदातभद्रादितिथयोज्ञेयाः ॥ तथाप्रागुक्त
प्रथमस्वरेभौमवारेबुधस्यचतुर्विंशति ॥ २४ ॥ दण्डाः द्वितीयस्वरे

बुधस्यषट्त्रिंशद्दण्डा॥३६॥गुरुवारस्याष्टचत्वारिंशद्दण्डा॥४८॥रवि
वारस्यषट्त्रिंशद्दण्डाः॥३६।पंचमस्वरेरविवारस्यचतुर्विंशतिदं
डा॥२४॥सोमवारः।क्रमेणोत्पादिउन्येवंस्वरकमेणांकंदद्यात्॥
आद्यमंकमिति॥प्रथमस्वरेपानंदातिथीनांचंद्राष्ट॥८१॥संख्या
द्वितीयस्वरेभद्रातिथिनांसप्ताशीति॥८७॥संख्यातृतीयस्वरेजया
तिथिनांत्रिनवति॥९३॥संख्याचतुर्थेस्वरेरिक्तातिथीनांएकोनश
त॥९९॥संख्यापंचमस्वरेपूर्णादितिथितांसंज्ञाधिकशत॥१०५॥स

पं॰ख॰ ण्यागणितेत्यादिपूर्वोक्तप्रकारेणग्राह्यमित्यर्थः।गृहांकनियमोयथाएको

८ नविंशति॥२९॥कर्केसिंहेसप्तदशैवतु॥१७॥षट्त्रिंशच्चैव॥३६॥क।

४ न्यायांतुलेषट्‌विंशति॥३६॥तथावृश्चिकेसिंहवत्‌ज्ञेयंनवयुग्मं॥२९

धनुष्ययेमकरेपिद्विपट्‌॥३६॥विंशच्चैवकुंभेशप्तदशैवतु॥१७॥न

वयुग्मं॥२९॥तथामीनेमेषेरन्ध्रयुगं॥२६॥तथावृषभेवततयासिंमिंहेथु द्व

नेनवनेत्रकं॥२९॥अशुभेदणसंयोगेसर्वपापविवर्जिते॥वालस्यकुश

लंसर्वेशुभेर्यादिममन्वितंअशुभेदंडसंयोगेसर्वंअशुभवर्जिते॥वालस्य

मरणंशीघ्रंप्रदिपापैसमन्वितं ॥ एतदुक्तंमममतंशिशोरिष्टंचसर्वथा
ग्ययोरिष्टसंयोगश्चान्येषांनुमन्येस्थितः चंन्द्रसूर्य्यगृहेराहूरितिप्रथमा
रभ्यशिशुतन्मात्रिष्टतत्पितुरिष्टंतदंगछेदरिष्टंपूर्वपत्रेषुलिखितमेव
यास्तितनएववधार्यं ॥ अथपत्राकोलिख्यते ॥ चतुर्विंतिवर्षाणिपादूलं
तित्नन्मतः तावद्रिष्टंमममतंगुह्यरूपंनचान्यथा ॥ १ ॥ अशुभेदं३संयोगे
ह्रीणपापैर्युतोयदि । शुभग्रहाः । यथस्पन्तितत्रवर्षंनियोजयेत ॥ २ ॥ व
र्गोत्तमेस्वतुंगेचार्कें देवगुरुभार्गवो ॥ तथापिपापैसबलेवर्षभागनल

पं॰स्व॰
४
१
भ्यते ॥ ३ ॥ वेधस्यभवननियमोयथा ॥ कर्केधनुषिमीनेचहरिकीटघटघटे
षुचकन्यामकरजूकेषुतुलामीनांगनाषुच ॥ ४ ॥ वृश्चिकेघटसिंहेचधनु
र्म[illegible]करकर्कटे ॥ मकरेकार्मुकेनार्याकुम्भेसिंहेचवृश्चिके ॥ ४ ॥ मीनीक
र्कीतुलायांचमेषकन्याधनुर्वृषे ॥ वृषमेहर्यलीकुंभेद्वन्द्वेमकरककि।
णि ॥ ६ ॥ पताकोवेधसंज्ञेयंसमुद्रायंयथाक्रमात् ॥ लग्नेवादन्तिणेवा
मेसन्मुखेविग्रहसंस्थिते ॥ दृंडेज्ञेयंशिशोरिष्टंदिनमासंचहायनं ॥ ७ ॥ दणु
धिपानाहदिवार्द्धप्रक्रमेणैवरात्रावपट्प्रक्रमेणच ॥ ग्रहंपामाधिपान्ना

ह॥ षट्पंचपरिवर्त्तेनदिवारात्रौविधीयते ॥ अथदिवायामार्धाधिपक्र
मः। अर्कः शुक्रः बुधः शशी शुक्रः शनिः गुरुः भौमः पुनरर्कः इति
दिनेऽर्द्धयामाधिपः। अथनिशायाः यामार्द्धाधिपानाह्वः अर्क
ः गुरुशशिशुक्रः कुजः मंदः बुधः पुनरर्कः इतिनिशाक्रमः अ
थदंडश्लोकौ रविदनुजबुधाग्नौ चंद्रसुतासुरज्ञाः॥ कुजरविदनुजज्ञा
ज्ञेंदुस्ताः सुराश्च गुरुशनिरविदैत्याशुक्रभौमार्कदैत्याशनिकुजरवि
दैत्यांभुंजतेदंडदंडं ॥ १॥ इतिदिनेदंडक्रमः। अथरात्रौदंडक्रमः आ

पं.स्व.
१०

दित्याभृगजोहिमांशुजस्यशोद्रः। शनीज्यौकुजौ भौमौर्कः सितसोमजो
शशिसुतोराज्ञीशशोरीज्यकाः। देवेज्यः कुजसूर्य्यदैत्यगुरवः शुक्रोवु
धेंदुंतकाः। कोणोजीवमहीजभास्करसुतो भुंजंतिदंसु निशिः। २। ८
तिराज्ञोदंअधियः। क्रमः। अथकेतुपताकामंतर्दिनान्याह॥ रवेर्न
खा। ३०॥ चन्द्रमसः खवाणा॥ ५०। कुजेभयुग्मं॥ २८॥ बुधषट्कपंच
५६॥ शनेर्गुणाग्नि। ३३॥ गुरोस्त्रिकाला। ६२॥ राहोःख। ४। वेदाभृगु
जेत्रिशैला॥ ७३॥ सर्वेषांयोगनजातानिदिनानि॥ ३६०॥ राहोरित्येक

देहन्यान्केतुयरमयितेनराहकचत्वारिंशद्दिनेषुराहोर्विंशति॥ २०॥ दिना
निकेतोस्तु॥ २०॥ अथस्याद्दिनांविंशत्यादिदिनानिमहादशाप्रमाणांत
त्रत्रदशामाह॥ दशादशाहताकार्य्यादशपिंडविभाजितालब्धंदिनानि
शेयानिशेषंषष्टिहतंपुनः। दशापिंडविभक्तंपलंतद्दमंतर्दशाघटी
॥१॥ अस्यार्थः यथाखेदशा॥ २०॥ दशाहताविंशत्यागुणिता॥ ४००।
दशापिंडेनलब्धं॥ ३६०॥ दिनं॥ १शेषं॥ ४०षष्टिगुणितं॥ २४००॥ द
शापिंडेनभक्तंसत॥ अल्पांतरस्यादोषत्वात्सप्तपलमाघटिका॥ ७॥ ए

यं·ह्ल· वमन्येषामप्यन्तर्दशाकार्य्याः अथग्यावंतर्दशाफलम् र·र·।१७।मरणंर
११ ·व·।२१५·।मरणंर· मं·।१२९।मंदतार· बु·।३९।पापंर· श·।१५।सं
तापः।र·।गु।३४२।अथहुतार·।शु·।३५३।मांद्यं॥१॥अथवंद्रस्यचं·
चं·।६५६।नृपतुल्यतावं·म ३५१ लक्ष्मीनाशः चंबु।७।९।हतिः
वंश॥४५३।चंगु।८५।लाभः चं·रा·।५५३॥सर्वतानाशः चं·शु·।स्त्रीला
भोमुक्ताादेर्या चं·॥र २४६।हान्यप्रस्तुवं॥अथभौमस्यभौ·।भौ २४॥
जीवनसंदेहः मंबु·॥४२४॥पोषिद्भयंमं·श॥३३५॥शोकः मं·गु

४८५॥ शुभं मं॰ गा॰॥३६॥ अग्निभीः मंशु॥५२१॥ पीडादुः खंचमंर॰॥१३३॥
चानुपर्यमं॰ चं॰॥३५३॥ धनं अस्य बुधस्य बुबु॥७५॰॥ सुखंबुश॥५११॥
बुगु॥९५१॥ कार्य्यसिद्धिः बुः रा॥६१६॥ शत्रुदुः खाग्निभंपंशुशु॰॥२॰५२
कार्य्यसिद्धिबुरा॥७३॥ कीर्त्तिः बु॰ चं॰॥७४६॥ रोगः बु॰ मं॥८४८॥ मंदंरोगभ
यंअयशनेः श॰ श॰॥३१३॥ विदेशदुः खंशगु॥५५८॥ किंचित्सुखं॥ शरा
हु॥३४॥ दुःखंशशु॰॥ सौख्यंश॰ र॰॥१५॰॥ अरिष्टंश॰ चं॰॥८७॥ अल्पमृत्यु
ः शंम॥२२५॥ देशत्यागः दुः खंशः बु॥२१२॥ सौख्यं॥ अयगुरा॰ गुगु॥

पं॰स्व॰
१२

:॥१५॥स्तुर्वंगुरा। ७७। गमोदुःखंः। गुशु। १२१५। लाभः गुर॰। ३१६। स्तुर्वंगु
॰। वं। ८४५। विद्यागुमं॥४४॰॥शौर्य्यगुवु। ९५५। विद्यागुरुहानि॥५५॰। स्व
ल्पसुखं॥ अथराहोः रा॰रा॰। ४२४। कलहः रारा। २१४। चौराग्निभयंरावं॰
५३८। चिन्तदुःखंरामं॰। २५७। संतापः राबु। ६१८। दुःखंराश। ३४३। रो
गमृत्यु॰। राः गु। ७७। मृत्युसमकष्टंस्वप्नभृगोः। शु॰शु॰। १३३। शुर॰ ३५४
शुचं। ९४३॥ कुशलंशुमं। ५११। धननाशरोगौशुवु ११२ स्तुखंशुः। ६२८।
धनसुखं॰शु॰गु॰। ७८७। भार्य्यानाशः कलहोवंधनंवाशुः रा॰। ७४७॥